

Eb Dâvûd Süleyman İbnu'l-Eş'as es-Sicistânî, (202/817) senesinde Sicistan'da doğmuştur. Küçük yaştan itibaren hadise merak sarmış ve hadis toplamak için Horasan, Irak, Suriye, Mısır ve Hicaz'ı dolaşmıştır. Bu seyahatleri sırasında binlerce hadis yazmış ve bunların arasından seçtiği 4800 hadisle *Sünen* adlı eserini meydana getirmiştir.

Eb Dâvûd *Sünen*'inde naklettiği hadisleri sıhhat yönünden  guruba ayırmıştır. Sahih olanlar, sahih görünenler ve sahihe yakın olanlar. Bunlar arasında, eğer bazı zayıf hadisler de yer almışsa, Eb Dâvûd, bunların zayıf olduklarını da belirtmeyi ihmal etmemiştir.

Ahmed b. Hanbel ile görüşmüş ve ondan fikh konuları öğrenmiştir. İmam Tirmiz ve İmam Nesa onun talebeleri arasında yer alır. Eb Dâvûd, hayatının sonlarına doğru Basra'ya yerleşmiş ve (275/888) senesinde orada ölmüştür.

es-SÛNEN

□□□□□ **Eb Dâvûd es-Sicistânî'nin (. 275/889) □ *Kütüb-i Sitte*'ye dahil olan eseri.**

Eb Dâvûd, rivayete göre hayatı boyunca yazdığı 500.000 hadis arasından senesinde kopukluk bulunmayan ve rvilerinin zayıflığı hakkında görüş birliğine varılmayan ahkma dair 4800'n seçerek eserini meydana getirmiş ve hocası Ahmed b. Hanbel'e sunarak onun takdirini kazanmıştır (Hatîb, IX, 56). Müellif, eserine kaydettiği hadislerin sahih olmasına dikkat etmekle birlikte sahih hadis bulamadığı konularda Hz. Peygamber'e aidiyeti muhtemel olan zayıf hadis almakta sakınca görmemiş ve bu tür rivayetleri fakihlerin kıyasına tercih etmiştir. Kendisinden es-Sünen'in

mahiyetini öğrenmek isteyen Mekkeliler'e yazdığı ve Risâle ilâ ehli Mekke fî va fi Sünenih (Risâletü Ebî Dâvûd ilâ ehli Mekke fî va fi Sünenih, nşr. Muhammed Lutfî es-Sabbâğ, Beyrut 1394) adını verdiği mektubunda eserinin özelliklerini anlatmıştır. Buna göre Ebû Dâvûd es-Sünen'de bildiğı hadislerin en sahihlerini bir araya getirmiş, ancak bunlardan iki ayrı sahih senedle rivayet edilen, fakat birinin isnadı daha kuvvetli, diğ erinin râvisi hıfz yönünden daha güçlü olduğ unda çoğ u zaman hıfzı kuvvetli olanı tercih etmiş, bir babda birçok sahih hadis bulunsa bile o baba sadece bir veya iki hadis almış, bir hadisin farklı rivayetlerinde önemli bilgiler varsa o rivayetleri farklı senedlerle zikretmiş, hadisleri genellikle kısaltmış ve uzun hadislerin sadece konuyla ilgili kısmını yazmış, muhaddislerin terkinde ittifak ettiğı râvilerin rivayetlerine yer vermemiştir. Hadisleri titiz bir çalış mayla derleyen Ebû Dâvûd, sahih isnadla rivayet edilen her rivayeti eserine aldığı kanaatiyle Resûlullah'ın sünneti konusunda sadece bu eserle yetinilebileceğini belirtmiştir. Bir konuda müsned rivayet bulunmadığı için münker veya çok zayıf rivayetleri eserine alma gereğini duyduğ unda bu duruma işaret etmiş, üzerinde herhangi bir değ erlendirme yapmadığı rivayetlerin delil olarak kullanılabileceğini söylemiştir. es-Sünen'e yalnız ahkâm hadislerini alıp zühde ve faziletli amellere dair rivayetlere yer vermediğini, kitabındaki 4800 hadisten 600 kadarının mürsel olduğunu ifade etmiştir. Ebû Dâvûd'un el-Merâsîl adlı eserindeki rivayetlerin 600'e yakın olması, ayrıca el-Merâsîl'in es-Sünen'in bazı nüshalarının sonunda bulunması (Köprölü Ktp., nr. 363), yine es-Sünen'in bazı nüshalarında "Hâzâ âhirü'l-merâsîl min Kitâbi's-Sünen" kaydının görölmesi el-Merâsîl'in es-Sünen'in tekmilesi olduğunu göstermektedir (bk. el-MERÂSÎL).

es-Sünen'deki rivayetlerin yarısından fazlası hem Buhârî hem Müslim'in veya sadece bunlardan birinin rivayet ettiğı hadislerle ceyyid kabul edilen, isnadı sâlih olan, iki veya daha fazla leyyin tarikten geldiğı için makbul sayılan, ayrıca râvisinin hâfıza zayıflığı

yüzünden isnadı zayıf kabul edilen (Ebû Dâvûd bu tür hadisler hakkında genellikle bir değerlendirme yapmaz) ve râvisi çok zayıf olan hadislerden meydana gelir. Isnadı zayıf sayılan ve râvisinin zayıf olduğu açıkça görülen hadisleri eserine almakta sakınca görmeyen Ebû Dâvûd bu tür hadislerin zayıflığını genellikle açıklamıştır. Onun asıl amacı fakihlerin delil olarak kullandığı ahkâm hadislerini bir araya getirmektir. Aşırı derecede zayıf sayılmayan rivayetleri re'y ve kıyasa tercih ettiği için bu tür hadislerin kabulünde farklı bir ölçü uygulamıştır. es-Sünen'deki rivayetler genellikle hasen kabul edilmiş, ahkâm hadislerinin başarıyla derlendiği eser Kütüb-i Sitte'nin üçüncü kitabı kabul edilmiştir (M. Reşâd Halîfe, s. 162). Wensick'in el-Muṣṣemū'l-müfehres'teki sayımına göre es-Sünen'de kırk kitap, 1889 bab ve 4800 hadis bulunmaktadır. Muhtelif neşirlere göre ise bu sayılar değişmektedir (meselâ Muhammed Muhyiddin Abdülhamîd neşrinde otuz beş kitap, 1871 bab ve 5274 hadis, Muhammed Avvâme neşrinde otuz altı kitap, 1850 bab ve 5232 hadis bulunmaktadır). “Kitâbü'l-Luḡa” ve “Kitâbü'l-Mehdî”de olduğu gibi bazı bablarda isim görülmemekte, bazı bablarda ise bir başlık açılmakla birlikte bab adı zikredilmemektedir. es-Sünen'i Ebû Dâvûd'dan rivayet eden talebelerinden biri onu hocasından yirmi yıl boyunca birkaç defa (Zehebî, XV, 307) ve Ebû Dâvûd'un vefatından önce dinleyen Ebû Ali Muhammed b. Ahmed b. Amr el-Lü'lû'dir. İbn Dâse diye anılan diğer talebesi Ebû Bekir Muhammed b. Bekir b. Muhammed el-Basrî eseri hocasından son şekliyle tam olarak dinleyen râvi olarak bilinmektedir (a.g.e., XV, 538). es-Sünen'in tanınmış râvileri arasında sûfî muhaddis Ebû Saîd İbnü'l-A'râbî de bulunmaktadır.

es-Sünen Leknev'de (1840, 1877, 1305, I-II, 1318, Ebü'l-Hasenât Muhammed el-Fencânî'nin şerhiyle birlikte), Delhi'de (1271-1272, I-II, 1283, bazı açıklamalarla birlikte, 1890, bazı açıklamalarla birlikte), Kahire'de (I-II, 1279-1280 [aḥadîth u Süneni'l-Muṣṣemū'l-müfehres adıyla], 1292, 1310; Muhammed b. Abdülbâkî ez-Zürkânî'nin

Şer  u'l-Muva   a ının kenarında; nşr. Muhammed Muhyiddin Abdülhamîd, I-IV, 1348, 1354, 1369/1950; nşr. Ahmed Sa'd Ali, I-II, 1371/1952), Haydar b d'da (1321), Beyrut'ta (1403/1983; nşr. Kem l Yûsuf el-H t, I-III, 1409/1988; nşr. Muhammed Avvâme, I-V, 1419/1998 [ bn Hacer el-Askal n  nüshasını esas alarak]; nşr. Heysem b. Niz r Tem m, 1999), Humus'ta (nşr.  zzet Ubeyd –  dil es-Seyyid, 1388/1969, 1394/1974; nşr. Muhammed Ali es-Seyyid, I-V, 1979) ve Riyad'da (nşr. N s r ddin el-Elbânî, ts.; Mevs   at 'l-  ad   i's     el-K t b 's-Sitte içinde, 2000, s. 1221-1626) yayımlanmıştır. Cem'iyet 'l-merkezi'l- sl m  eserin kırk iki kitap, 1885 bab ve 5276 hadisten meydana gelen bir neşrini gerçekleştirmiştir (I-II, Liechtenstein 1421/2000).

es-Sünen'in en önemli şerhleri şunlardır: Hatt b 'nin Me   lim 's-sünen'i, genellikle hadislerde geçen n dir kelimelerin ve hadisin m nasının açıklandığı, ihtiva ettiğı fikh  sonuçların belirtildiğı bir çalışma olup eser aynı zamanda ilk hadis şerhi olarak bilinmektedir. Nüshalarının önemli bir kısmı  stanbul'daki kütüphanelerde kayıtlı olan eserin belli başlı baskıları şunlardır: nşr. Muhammed R g b et-Tabb h, I-IV, Halep 1339-1343, 1932-1934; nşr.  zzet Ubeyd ed-De   s –  dil es-Seyyid, I-V, Humus 1389-1394/1969-1974; nşr. Ahmed Muhammed ş kir – Muhammed H mid el-Fik , I-VIII, Kahire 1367-1369 (M nzir 'nin Mu  ta  aru Süneni Eb  Dâvûd'u ve  bn Kayyim el-Cevziyye'nin Teh  b'iyle birlikte). Eseri  bn Hil l el-Makdis 'nin   Uc let 'l-   lim min Kitâbi'l-Me   lim adıyla ihtisar ettiğı belirtilmektedir (Keşfü'  -  un n, II, 1005).  bn 'l- r k 'nin şer  u Süneni Eb  Dâvûd'u yedi cilt olmakla birlikte eserde ancak sehiv secdesi bahsine kadar olan kısım şerhedilmiştir. Süleymaniye Kütüphanesi'ndeki başı ve sonu eksik iki nüsha (C rullah Efendi, nr. 316, 131 varak; nr. 318, 79 varak) muhtemelen bu tamamlanamamış çalışmadır. Ömer b. Resl n el-Bulk n 'ye ait şerhin beş ciltlik nüshası Medine'de Mahm diye Kütüphanesi'ndedir (nr. 74). Ahmed b. Hüseyin er-Reml  şerhinin muhtelif nüshaları Türkiye'deki kütüphanelerde

bulunmaktadır (Sezgin, I, 151). Sytî'nin Mir t' - u d il Süneni Eb Dâvûd'unu (nüshaları için bk. a.g.e., I, 151) Dimntî Deret Mir t' - u d il Süneni Eb Dâvûd adıyla ihtisar etmiştir (Kahire 1298). Hindistanlı hadis ve fıkıh limi Azmbd'nin  Avn'l-ma bd'u es-Sünen'in önemli erhlerinden biridir. Azmbd, es-Sünen'i oldukça geniş bir ekilde erhetmek amacıyla yet'l-ma d adlı bir eser kaleme almaya balamı, daha sonra bu çalışmasını bitiremeyeceini düşünerek onu  Avn'l-ma bd adıyla ihtisar etmiştir. Bu eserin başka müelliflere ait olduğu konusundaki tereddütler yersizdir (bk. AZMBD).  Avn'l-ma bd, es-Sünen'in on bir nüshası esas alınarak dört cilt halinde neredilmi (Delhi 1322), ayrıca dört büyük cilt olarak (Delhi 1918-1923) ve Abdurrahman Muhammed Osman tarafından on dört cilt halinde (Medine-Kahire 1388-1389/1968-1969) yayımlanmıştır. Hindistanlı hadis limi Hall Ahmed Sehrenpr'nin Hanef mezhebi görüşleri doğrultusunda kaleme aldığı ve maksadı açıklayacak kadar bir erhle yetindii Be l'l-mechd'u Bedreddin el-Aynî'nin  Umdetü'l- r ve Ali el-Kr'nin Mir t'l-meft' i gibi eserlerden faydalanılarak yazılmıştır. Müellif es-Sünen'in nüsha farklarına işaret etmiş, senedsiz zikredilen hadislerin kaynaklarını göstermeye alımı, râvileri kısaca değerlendirirken Eb Dâvûd'un bu konudaki görüşlerine öncelik tanımıştır. Muhammed Zekerıyy Kandehev'nin ta'likleriyle yirmi cilt halinde yayımlanan eserin ilk altı cildi Leknev'de, diğer ciltleri Kahire'de neredilmi (1393/1973), eseri ayrıca Takıyyüddin en-Nedv yayımlamıştır (I-XIV, Beyrut 2006). Mahmûd Muhammed Hattb es-Sbk, dört mezhebin görüşlerine yer vererek kaleme aldığı el-Menhelü'l- azbi'l-mevrd'u ancak "Kitâbü'l- acc"a kadar yazabilmi (I-X, Kahire 1351), eseri tamamlamak isteyen oğlu Emn Mahmûd Hattb bu çalışmaya Fet u'l-meliki'l-ma bd tekmilet'l-Menheli'l- azbi'l-mevrd adıyla dört cilt daha ilve etmise de (Kahire 1375-1383/1955-1963) erhi bitirememitir. Mustafa Ali el-Beyym eserin Mift u'l-Menheli'l- azbi'l-mevrd

adlı bir fihristini hazırlamıştır (Riyad 1356, 1394/1974). Muhammed b. Abdülhâdî es-Sindî'nin Fet  u'l-ved d   al  Süneni Eb  Dâvûd adlı  erhinin pek çok nüshası mevcuttur (Sezgin, I, 294).

Eser hakkında bazı  alimlerin yarım kalmış çalışmaları bulunmaktadır. Bunlardan Nevev 'nin, “Kitâbü'l-Vu   ”un bir kısmına kadar olan hadisleri ihtiva eden el- c z f   er  i Süneni Eb  Dâvûd'unun bir nüshası Süleymaniye Kütüphanesi'nde kayıtlıdır (Hekimoğlu Ali Paşa, nr. 200). Ayrıca Mes  d b. Ahmed el-H ris  ve Mo ultay b. Kılıç'ın  er  u Süneni Eb  Dâvûd adlı  alı maları, İbn Hil l el-Makdis 'nin İntih   's-senen ve'ktif   's-Sünen'i (Ke f    -  un n, II, 1006), Bedreddin el-Aynî'nin  er  u Süneni Eb  Dâvûd'u (eserin müellif hattıyla olan nüshasının iki cildi D r 'l-k t bi'l-Mısriyye'de bulunmaktadır [nr. 286]) zikredilebilir. İbnü'l-M lakk n da es-Sünen'in   a    ayn üzerine olan zev idini iki cilt halinde  erhetmi tir (a.g.e., II, 1005).

es-Sünen'le ilgili ihtisar, tashih vb.  alı malar da yapılmıştır. M nzir , Mu ta aru Süneni Eb  Dâvûd (el-M cteb  [el-M cten ] mine's-Sünen) adlı kitabını Sünenü Eb  Dâvûd'un L 'l   nüshasını esas alarak yazmış, hadislerin Kütüb-i Sitte'de bulunduğu yerleri göstermiş, rivayetlerin sa amlık derecesini belirtmiştir (n r. Ahmed Muhammed   kir – Muhammed H mid el-Fik , Hatt b 'nin Me   lim 's-Sünen ve İbn Kayyim el-Cevziyye'nin Teh  b 'i ile birlikte, I-VIII, Kahire 1367-1369). M nzir  ayrıca es-Sünen'de g rd  u bazı hataları  er  u's-Sünen (       's-Sünen) adlı küçük hacimli çalışmasında tashih etmiş (n r. Telattuf Hüseyin el-Az m, Delhi, ts., ta baskı) ve Kitâbü'l-  dd 'l-mevr d f    av    Süneni Eb  Dâvûd adlı bir de h   ye kaleme almıştır (Süleymaniye Ktp., Re s lk tt b Mustafa Efendi, nr. 130). İbn Kayyim el-Cevziyye'nin bazı hadisler üzerinde açıklamalar yapt  ı Teh  b  Mu ta aru Süneni Eb  Dâvûd adlı çalışması da zikredilmelidir (Delhi 1891; n r. Ahmed Muhammed   kir – Muhammed H mid el-Fik , I-VIII, Kahire 1367-1369, M nzir 'nin anılan Mu ta ar'ı ve Hatt b 'nin

Meâ âlimü's-Sünen'i ile birlikte). Mahmûd Hasan Diyûbendî, Taîî u Ebî Dâvûd adlı eserinde Sünenü Ebî Dâvûd'un matbu ve yazma nüshalarını inceleyerek sağlam bir nüsha meydana getirmiştir (Delhi 1318/1900). Nâsirüddin el-Elbânî es-Sünen'deki rivayetleri sahih ve zayıf olarak iki kısma ayırmış, bunları aî u Süneni Ebî Dâvûd (I-III, Riyad 1989) ve Zâîfü Süneni Ebî Dâvûd (Beyrut 1991) adıyla yayımlamıştır. es-Sünen hakkında Kâsım b. Asbağ ile İbn Mencûye birer müstahrec kaleme almış, Hüseyin Kayapınar ile Necati Yeniel eseri Türkçe'ye çevirip şerhetmişlerdir (I-XV, İstanbul 1987-2000). Muhammed Sabrân Efendi el-Endonîsî, el-Metrûkûn ve'l-maî hûlûn ve merviyâtühüm fî Süneni Ebî Dâvûd es-Sicistânî adıyla bir yüksek lisans tezi hazırlamıştır (Mekke 1396). es-Sünen'in nüshaları üzerine Robson'un kaleme aldığı "The Transmission of Abu Dawud's Sunan" adlı makaleyi (BSOAS, XIV [1952], s. 579-588) Talat Koçyiğit Türkçe'ye çevirmiştir (AÜİFD, V/4 [1956], s. 173-182). M.YAŞAR KANDEMİR <https://islamansi.klopedisi.org.tr/es-sunen--ebu-davud>

BİBLİYOGRAFYA

Ebû Dâvûd, es-Sünen (nşr. M. Muhyiddin Abdülhamîd), Beyrut, ts. (Dârü'l-fikr), neşredenin girişi, I, 3-16; a.e.: Süneni Ebî Dâvûd Terceme ve Şerhi (trc. Hüseyin Kayapınar – Necati Akdeniz), İstanbul 1987, İsmail L. Çakan'ın Mukaddime'si, I, s. XXX-LVI; Hatîb, Târî u Bağdâd, IX, 55-58; Zehebî, Aî lâmü'n-nübelâ, XV, 307-308, 538-539; Keşfü'î -î unûn, II, 1004-1006; Sıddîk Hasan Han, el-îîî a fî îîîkri'î -îîî âî i's-sitte, Beyrut 1405/1985, s. 211-218; Sezgin, GAS (Ar.), I, 150-152, 294; M. Reşâd Halîfe, Medresetü'l-îîî adîsî fî Mîî r, Kahire 1403/1983, s. 154-163; Sâlih Yûsuf Ma'tûk, Bedrüddîn el-îîî Aynî ve esî eruhû fî îîîlmi'l-îîî adîsî, Beyrut 1407/1987, s. 184-193; Muhammed b. Lutfî es-Sabbâğ, Ebû Dâvûd îîî ayâtühû ve Sünenüh, Beyrut-Dimaşk 1405/1985; İsmail L. Çakan, Hadîs Edebiyatı, İstanbul 1989, s. 77-86, 162-164; Kettânî, er-Risâletü'l-müstetrafe (Özbek), s. 3-4, 22, 29-30; Abdülhamit Birişik, "Mahmûd Hasan Diyûbendî", DîA, XXVII, 367.

EBÛ DÂVÛD: ES-SÛNEN

Ahmet Türkan tarafından yazıldı

Pazar, 28 Nisan 2024 20:18 -
